Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 144 (5963) | 1983 сыл. Ахсыныы 3 күнэ СУБУОТА | Сыаната 2 харчы.

Алексей БРОДНИКОВ

СЭРИИ СУОХ БУОЛЛУН!

Аан дойдуга
Аныгы сэрии
Аймыыр куттала
Аастаан эрэр.
Орто ыраахха тэбэр
Оҥоһуулаах ракета
Сир киниигэр
Симиллэн эрэр,
Алта мүнүүтэҕэ
Аам-дьаамы сүргэйэ
Кыыллаах ракета
Кыгаан эрэр.

Күн туалар,
Күҥэгэ быстар
Хаанныах халахайа
Хаайан кэлэ,
Ийэ сиртэн
Иилэн тыыннаах,
Күл, көмөр буолан
Көтөрө кэлэ.
Суох! тинс-тинскэ,
Муос-муоска,
Хаан-хаанҥа
Хапсыһар хаалла.
Өстөөҕү самнарарга,
Өрөөҥүн төнүтэргэ,
Ыруустаан кылыһы
Ыуойун бухатыырдыы.
Күн дьоно, истиҥ,
Күөн көрсө түмсүҥ.
Көнүс иҥэскэ
Көҥүл олохпутун
Көмүскүүр иһин,
Кэхтээх үлэҕэн
Күүрдүөҕүҥ биһиги,
Күнду дьоҥум.
Эйэ иниигэр
Эрдээх буолуоҕуҥ,
Тимир кэккэҕэ
Тигиҥэн туруоҕуҥ.
Сир үрдүгэр
Сэрии суох буоллун,
Рональд Рейганы
Уодьуганын тутуоҕуҥ.
Туругурдун Эйэ,
Туругурдун күн сирэ.

1983 сыл, сэтинньи.

Күн ахсын — ударнайдык

Пятилетка үһүс, сүрүн, сыла түмүктээрэ чугаһаатаҕын ахсын оройуон норуотун хаһаайыстыбатын барыа салааларыгар социалистическай куоталаһыы далаһына кэкэлэн, үлэ күүрэнэ күүһүрэн иһэр. Оҥорук буолуохтаах даҕаны. Былыл совхозтар, производственнай предприятиелар, тутар уонна хаачыйар тэриллэлэр коллективтара бэйэлэригэр үрдүк эбэһээтэлистибэлэри ылыннан үлэлиилэр. Киниилэртэн сорохторо пятилетка бастакы үс сылын былааннарын, ол иһигэр быйылгы сорудахтарын, ситиһиилээхтик толороллор. Социалистическай куоталаһыы иннинэ күөнүгэр Болугур уонна Мугудай сүөгүнүттэрэ, Бахсы сылы интэриччилэрэ, Хатылы уонна Болтого хонуутун үлэһиттэрэ, «Якутсельстрой» мехучастогын гутаччылара уонна да атыттар иһэлэр.

Ол эрээри, соторутааҕыта буолан аастыт XXVII оройуоннааҕы партийнай конференциҥа балыстэммитин курдук, хаалыылаах салаалар, туһаныллыбат резервалэр, мүччү тутуллубут кыахтар аҕыйаҕа суохтар. Ол, туох ханнык иннинэ, оройуон экономикатын сүрүн салаатыгар — тыа хаһаайыстыбатыгар кестөр. Карл Маркс алтыһан уонна «Чурапчы» совхозтар мэчэйэн кэмнэрэ үүтү кыайан ыбакка, онно эбии кыстык бастакы ыйдарыгар ыныҥ маассабайдык уоллаан, ыамы быһыы түөрэн үүтү валовой ыныыга уонна государствоҕа туттарыыга эдбэх иэскэ киирдилэр. Быччат сүөһүү төлөһүтүүгэ субуруускайдар кыахтарын ситэ туһамматтар. Эти оҥорууга уонна соҕотуоннаах ыаҕыҥа Эрилик Эристин аатынан совхоз сылаалаҕы кирбиилэрин кэлэр сыл суотугар кулуну эбии олорон эрэ ылларга тиийдэ. Бу хаһаайыстыба сэтинньигэ үүккэ эмиэ быстар молтохтук үлэлээтэ.

Оройуон промышленнай предприятиелара, атын хаһаайыстыбаннай тэриллэрэ, сүмньүэн соотвоохтук үлэлээн иһэр эрээри, бородуукуоса ассортименыгар уонна үлэ хаачыстыбатыгар эрим-дэхси көрдөрүүнү ситиспэтэр. Итинник итэҕэстэр, чуолаан, дьиэ-уот, коммунальный хаһаайыстыба производственнай управлениетыгар, «Сельхозтехника» холбоҕукка, эт-үүт комбинатыгар, онтон да атыттарга баалларыы.

Сылааҕы былаанныы, социалистическай эбэһээтэлистибэлэри халбаҥа суох толорор туһугар хаалбыт кылгас кэмнэ туугу оҥоруохха, ханнык эбии дьаһаллары ылыахха? Бу боппуруоһу субу күннэргэ хас биирдии үлэ коллектива сиһилии дьүүллэһиэхтээх, ситиһилиннэ чинэтиҥ, хаалыыны ситтэриитэ суһал эрчимнээх дьаһаллары ылыахтаах.

Совхозтарга улахан болдьоҥо түккэ, эккэ уонна гүүлээккэ государствоны кытта толору аахсыыга уурулуохтаах. Иэстээх хаалар-биир да отделение, хаһаайыстыба суох буолуохтаах. Ол иһин ахсыныыга ферма ахсын ыныҥ ордук кичэйэн, хатаҕалаан дьаһатар уонна кэнэ үстэ-ыын үүтү мукутуур эбэхтик ылар сорук турар. Кэлэр сыл бастакы кварталыгар соҕотуоннаах туттарыллар сүөһүү интенсивнэйдик уотуу тэриллиэхтээх. Саҥа фермаларыгар тиэрдиини тэнгастааһыҥа опыттаах дьоннору туруорулуохтаах, прогрессивнай технология туттуллуохтаах.

Предприятиелар уонна тэриллэлэр ахсын алын үлэ коллективтарыгар нэдиэлэнэн, декаданан чэчэ сорудахтар тиэрдиллэн туолуулара күннэтэ хонтуруолланыахтаах, кэлэн иһэччилэри кытта үлэ туһэриллыахтаах. Эбэһээтэлистибэ, былаан коллектив үрдүнэн уонсайыыны ерэ буолбатах, ол иһигэр хас биирдии бригаадаҕынан уонна сыалынан, хас биирдии рабочайынан уонна инженерэй-техническай үлэһитинэн толоруллар иҥэриллиэхтээх. Ураты болдьоҥо оҥоһуллар бородуукуоса, толоруллар үлэ хаачыстыбатын туһэриллиэ уурулуохтаах. Бу оттунан дойду уонна республика бастыҥ предприятиеларын коллективтарын бачымнара дьыалаҥын ыйонуохтаах.

Хаһаайыстыбаннай сылы ситиһиилээхтик түмүктүүрү сэргэ, пятилетка тэдиис сылыгар салгыы ударнайдык үлэлиргэ наадалаах олук охсуллуохтаах. Ол иһин кэлэр сылаалаҕы былаанныы ордук кичэйэхтик оҥоруохха, олоору толоруурга туох наада буоларын сиһилии аҕаҕын-суоттаан көрүөхха.

Сылы түмүктүүр ыйа, пятилетка быыбарылаах сылларын кирбиилэригэр үлэҕэ үрдүк көрдөрүүлэри ситиһии дьиссиплинаттан, эпиэтиэстэн быыстыы тутулуктаах. Партийнай тэриллэлэр бу боппуруоска ураты суолтаны биэрэр, үлэ уонна производство дьиссиплинэтин барыы дьаһалларынан салгыы бөдөргөтөр, туруорулаубут учаастакка дьыала туругар коммунистар, салайар кадрдар, барыы үлэһиттэр сирэй эпиэтиэстэрин үрдэтэр эбэһиэстээхтэр.

Күн ахсын — үрдүк оҥоруутуолаахтык, бастыҥ хаачыстыбалаахтык! — итинник социалистическай куоталаһыы диэн.

КИЬИ АЙМАХ СЫРДЫК КЭСКИЛИН ТУҺУГАР

Таб. Ю. В. Андропов Сайабылыанньатынан сибээстээн оройуонҥа үлэһиттэр митиннэрэ

ЫЧЧАТТАР УОРДААХ КУОЛАСТАРА

Сэтинньи 29 күнүгэр оройуоннааҕы Культура дьиэтигэр буолбут митингэ Чурапчы сэлиэнньэтин комсомолцтара уонна ыччаттара табаарыс Ю. В. Андропов Сайабылыанньатын, ССКП ленинскэй эйэлээх тас политикатын истиҥник биһириилэрин, бэйэ саҥаалаах өйүүлэрин биилэрдилэр.

Митингэ АХШ милитаристскай курсун, Рейган администрациятын күүһүнэн өттүйэр политикатын ситыытык саралаан дакылаалаты орто оскуола учуутала, эдэр коммунист Д. С. Павлов оҥордо.

Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриигэ 20 мөлүйүөн киһи тыыка быстыбытын, тапталлаах куораттарбыт уонна дэриэбинэлэрбит күл-көмөр буолбуттарын биһиги умна иликпит. Наада буоллаҕына, советскай норуот билиҥни даҕаны бэйэтин көҥүлүн уонна дьолун көмүскээһиҥэ, биир киһи курдук, туруоруоҕа,—диэтэ ССРС Суруйааччыларын союзун чилиэнэ, сэриин ветерана А. С. Бродников.

Итиннэн салгыы дьахталлар оройуоннааҕы комитеттарын председателэ солбуйаачыта А. Е. Гордеева, «Кэскил» дьаһыла-сад интэриэннитэ Е. И. Егорова, Аҕа дойду Улуу сэриигэ активнай кыттыылаах Е. А. Попов, 13 №-дээх СПТУ комсомольскай тэриллэтин секретара Михаил Осипов, оройуоннааҕы балыыһа комсомольскай тэриллэтин секретара Наталья Мартьянова таб. Ю. В. Андропов Сайабылыанньатын итиннэ биирдиилэр тыллары эттилэр.

Митинг кыттыылаахтара оройуон барыы ыччаттарыгар эйэни ыымыылаах, үрдүк оҥорумтуолаах үлэнэн бөдөргөтөргө ыгырыы суругу бэлэм сананыы ылыныылар. Эйэ фондугар үс комулуонна.

Саала бүтүннүү сүүрүөҕэр туран С. Тимофеев тыллаҥнар «Эйэ, дьол иһин» диэн ырыаны дуораччы ыллаата.

А. ШЕЛОМОВА.

ЭЙЭҔЭ БИГЭ ДЬУЛУУР

Интернат-оскуолатааҕы микрорайон олохтоохторо ССКП КК Генеральнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиумун Председателэ Ю. В. Андропов Сайабылыанньатыгар аналлаах митингэ кэхтээхтүк мунуннулар.

Митинг кыттыылаахтара Америка бүгүҥнү администрациятын уонна АХШ НАТО-наан биир куомунаахтарын милитаристскай курстарын биир саалаан уордаахтык сэмэлээтилэр уонна Аҕаан Еврова дойдуларыгар орто ыраахха тиийэр ядернай ракеталары тарҕатан туруоран аан дойду саҥа сэриитин теле тардарга бэлэмнээн, империализм агрессивнай политикатыгар харда быыстыанан Советскай правительство бэлэтинэр дьаһалларын ис сүрэхтэриттэн биирилиилэрин биилэрдилэр. Митингэ тыл эстэт Аҕа дойду Улуу сэриитин активнай кыттыылаара И. М. Павлов, эдэх оролоох киһэ, кырдьаҕас учуутал Е. Е. Ефимова, старшай инженербаһаатай Е. Г. Макарова, онус кылаас үөрэнээччитэ Александр Марков ГФР, Англия уонна Италия правительстволара бэйэлэрин территориялыларыгар американскай ракеталары туруорууга «күөх уотун» биэриттэрэ саамай харалаан, туһаайыллыах дойдулар норуоттарыгар ыар содуллаах политика буоларын тоҕоостоон ыйдылар. Советскай Союз ГДР уонна ПССР правительстволарын кытта сөбүлэһиннэ быыстыанан пуо дойдулар территориялларыгар ордук ыраах тиийэр оперативнай-тактическай ракеталары тарҕатан туруорууну тэрпэтэтэр туһунан, онтон да атын дьаһаллардаах биһиги норуоттут бүттүүнэ толору өйүүрүн бэлэмнээн эттилэр.

ССКП райкомун пропаганда уонна агитация отделын сэбиэдиссэйэ А. С. Шишигин интернат-оскуола коллективыгар «Эйэ диэн буолаччылар» хамсаһыннарыгар активнай кыттыыны ылыы» ССРС Эйэ комускэлгэр комитетын Бочуотунай грамотатын туттарда.

Митинг кыттыылаахтара эйэ фондугар 411 солкуобай үбү киллэрдилэр.

Биһиги корр.

«Мэлдьэлээйи» совхоз Болутурдааҥы отделениетыгар А. В. Федоров салаайар пилорамщиктарын бригаадата бу күннэргэ сыҥа хонтуора дьиэтин тутуутуттар мас хайытыыталар үлэлиир.

Бригаадэ күнэ ортотунан 40—50 бөрөбиэнэ эбэтэр. Онно рабочайдар В. А. Заболоцкай, В. Е. Дьячковский, Н. Н. Саввин ордук таһаарыылаахтык үлэлиилэр.

Снимокка: пилорамщик Н. Н. Саввин.

П. Ококешников фотото.

ССРС Сыанаҕа государственнай комитетыгар

ССРС Сыанаҕа государственнай комитета, ССКП КК уонна ССРС Министрэрин Советын уураахтаах сыа түбэлиннэрэ, норуот туттар табаардарыгар сорох хаҥыннэриигэ 1983 сыл ахсынны 1 күнүттэн государственнай сыаналарын чэпчэтии туһунан шиитиилэрэр.

Розничнай сыаналар маннык табаардарга чэпчэтиллэллэр:

кебүөрдэргэ уонна кибиэ оҥоһуктарга — ортотунан 20 бырыһыанынан;

карандьаһан оҥоһуктарга — ортотунан 30 бырыһыанынан, ноока тиэриттэн оҥоһуктаахтарга (саҕаттан ураты-ларга) уонна кыс тиэриттэн — ортотунан 26 бырыһыанынан;

ыгнаах телевизордарга («Темп», «Рубин», «Радуга» сорох маркаларыттан ураты-ларга) уонна ылдьа сылдьыр түүг-хара ыгнаах көрдөөр телевизордарга — ортотунан 17 бырыһыанынан;

радиотабаардар сорох маркаларыгар — ортотунан 13 бырыһыанынан;

бытовой холодильниктар сорох маркаларыгар — ортотунан 15 бырыһыанынан;

кинофотоаппарат ураҕа (ФЭД уонна «Киев» маркалаах фотоаппараттартан ураты-ларга) — ортотунан 19 бырыһыанынан уонна да атын сорох культ-табаардарга ортотунан 25 бырыһыанынан;

сылдьыр стреликэлээх кварцевай хары чаһыларыгар — ортотунан 30 бырыһыан.

Розничнай сыаналары чэпчэтии уопсай суумата сыла таһаардаҕа 2,6 миллиард солкуобайга тэҥнэһиэ.

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН ЫҢЫРЫЫ

ССРС Верховнай Советын Президиума Советскай Социалистическай Республикалар Союзтарын онус ыҥырылаах Верховнай Советын тохсус сессиятын 1983 сыл ахсынны 28 күнүгэр Москва куораттан ыҥыраргa ууруох ыллыма.

(ССТА).

МИКРОРАЙОН — ИТЭР ҮЛЭ КИИНЭ

ССКП КК бэс ыйынаадыы (1983 с.) Пленума массовай-политическай үлэ партия уонна норуот биргэ сомоҕолоһууларын бөҕөргөтөр, үлэлиттэр коммунистическай итэҕэллээх суолуулларын уонна политическай активностарын үөскэтэр, кинилэр айар эрдиэхэ сайыннарар аналлаах иссо төгүл чопчу ыытыллыбыта. Билэрбит курдук, ити соруктары быыстарыгыа дьон олорор сиринэн итэр үлэ ураты мизэтэ ылар.

Биилиги ороҥуоммут нэ-нэлиэхтэриигэр дьону кытта агитациялаарыынан үлэ кэҕэдьүүстэхтик ыытыллар буолуоҕа ыраатта. Оны биэстэҕэ партийнай тэриллэтэр салалталарыгар кини агитштабтар тэриллэлэр. Быйыл агитационалаарыынан үлэни Чакырдаах, Болугурдаах, Болтоготоох, Хайахсыттаах кини агитштабтар ордук тэрээһиннээхтик сөҕалаталлар.

Ороҥуон кииниигэр олорор сиринэн итэр үлэ микрорайоннарынан тэриллэр. Микрорайоннары кинилэр советтара салайаллар. Кинилэр болҕомтолоруун илиҥэй-итэр үлэҕэ туһаайаллар: иэйилиэннээ ортотуган политическай агитацияны, культурнай-сырдатар, физкультурнай-спортивнай дьайаллары тэрийэллэр. Оскуолалар учуутуттарга тоҕоостоох педагогическай пропаганданы тэнитэллэр, үөрэнээччилэр кылаас таһынаадыы үлэлэрин тэрийэллэр, үлэ дьиссиплинэтин бөҕөргөтүү, общественнай бөрөдэҥ харыстааһын, санитарнай-чэбдигиргэ үлэ, сэлиэннээн туспаран оҥоруу, кэҕэрдүү эмиэ микрорайоннар болҕомтолорун кииниигэр туралларын.

Аҥаардас сылларга микрорайоннар советтара тэлэллэр, учаастактара чуолкайданан, занятиелары ыытар сирдэрэ быһаарыллан баран уота-күөйэ суох үлэлэһиттэрэ. Ити итэҕэйи туоратарга ССКП райкома, партийнай тэриллэлэр сорох тэрээһин дьаһаллары ылыллар.

ПАРТИЙНАЙ ДЬАҺАХ

Быйыл Чурапчы сэлиэнньэтэ 19 микрорайонтан ораарыллыбыта. Сорох микрорайоннар бөдөҥсүтүлүннүлэр. Микрорайоннар советтарын салайаччыларга партия райкомун идеологическай комиссиятыгар ананыллар. Кинилэргэ сүбэ мунньах ыытыллан, үлэни тэрийии суолларга чуолкайданыллар, микрорайоннар социалистическай куоталаһыларын уонна уобуйата бигэргэтиллиэх үлэни кинилэриигэ 11 кэпилээх кини агитштаб тэриллиэ.

Бастакы түмсүүлэр сэтиньиэ 24 күүгэр ыытыллыннылар. Балыыһатаадыы (начальник Е. А. Марков), библиотекатаадыы (Т. П. Карпова), «Якутсоюзстрой» холбоһук мехколоннатыгаадыы (П. С. Оконешников), редакциятаадыы (П. М. Массаев) микрорайоннарга үлэ тэрээһиннээхтик сөҕалаанна.

Ол эрээри сир ахсын итиннэ буолбата. Музыкальнай оскуолатаадыы микрорайон түмсүүтүгэр олус аҕыйах киһи сыыстта. Олоҕу-дьаһаҕы хаачыйыы производственнай управленнетынаадыы, «Сельхозэлектро» холбоһуктаадыы, ороҥуонаадыы Культура дьиэтиннээҕи микрорайоннарга, дьон кэлбэккэлэр, занятиелар кэпиҥүүлэр. Суолу ирэмүэнньүр-тутар учаастакка уонна эстэрэ суолуна үлэни олох да сөҕүлэ ыытыллыбыт. Дьон олорор сиринэн итэр үлэ ыытыллыбыта ити итэҕэйи туоратыах туоратыах тустаҕыттан.

Чугастааҕы күннэргэ микрорайоннар советтарын мунньахтара ыытыллыахтара. Онно үлэ тэрээһинин салгыы туспарыы тупуган сонуруос көрүллүөх. Уонсун ыыдаа ыытыллыан, ахсыныыга микрорайоннарга ыытыы уонна занят биэчэрдэрэ, тохтуннуута сийэм, аҕам уонна мин—спортивнай дьиэ-кэргэн күрэхтэһиилэр ыытыллыахтаахтар. Ити курдук, дьон олорор сиринэн уус-уран самодеятельностка, «Дайыһар-84» массовай-спортивнай ойоньууларгга күрэхтэһиилэр, бөҕүлэҥи ыраахырдыыга, туспаран оҥоруулга массовай субуотуннаахтар, үлэлиит дьиэ-кэргэни чэстээһин биэчэрдэрэ, «Сүүрээччи күнэ», о. д. көрүхсэбиллээх дьаһаллар ыытыллыахтарга былаанналаннылар.

Микрорайоннар иккки ардыларыгар куоталаһыы усулуобуйатыгар тэрийэр, итэр-ийдэтэр, культурнай-сырдатар, спортивнай, санитарнай-чэбдигирдэр үлэлэр киллэрилиннилэр. Итиллэри сэргэ общественнай бөрөдэҥ бөҕөргөтүүгэ ураты суолта бэриллиннэ. Куоталаһыы түмүгэ бэс ыйын 20 күүгэр таһаарыллыаҕа. Кыайыылаахтар аналлаах дипломнарынан наҕараадаламыахтара.

Олорор сиринэн итэр үлэнэн иэйилиэннээ барыа арааттан киэҥник хабыы, агитационалары уонна микрорайоннары политическай-итэр үлэ тирэх нуоннарынан оҥоруу—партийнай тэриллэлэр дьоһуннаах соруктара.

А. СЛЕПЦОВ,
ССКП райкомун инструктора.

ИС-СОЮЗНАЙ ҮЛЭНИ ТӨРДҮТТЭН ТУПСАРЫАХХА

ЫБСЛКС райкомун IX пленумуттан

Комсомол ороҥуоннаадыы комитетын IX пленума **ССКП XXVI уонна ЫБСЛКС XIX съеэтэрин уураахтарыгар сөп түбэһиннэрэн ороҥуоннаадыы комсомольскай тэриллэҕэ ис-союзнай үлэни салгыы туспарыы соруктарын туһунан** ЫБСЛКС райкомун бастакы секретаря **Н. Н. Хоютанов** дакылаатын дьүүллэстэ.

ЫБСЛКС райкомун бюрота 1983 сылга ис-союзнай үлэҕэ сыныаннаах 10 боппуруоһу хөрдө диэтэ дакылаатчыт. «Сельхозтехника» холбоһук, 13 №-дээх СПТУ уонна Карл Маркс аатынан совхоз комсомольскай тэриллэлэрин секретардарын отчуоттара истиллибэт. «Мындааайы» совхоз (секретарь Е. Петухов), олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управленнетын (М. Ефимова), Хадаар (В. Никонова) уонна Мутудай (М. Монастырева) комсомольскай тэриллэлэриигэр бу үлэ биллэччэ үөскэтэ турустаах.

КОМСОМОЛЬСКАЙ МУННЬАХТАР

Дакылаахха Эрилик Эристин аатынан совхоз «Эрчим» комсомольскай-иччат фермата, коллективыгар (секретарь Д. Романов), Чакыр сыахтаах комсомольскай тэриллэтигэр (В. Филиппова) сыл устата комсомольскай уопсай мунньахтар түөрттүүтэ эрэ ыытыллыыбыттара. Одьуулуун сыахтаах, аэропорт, кремпомбинат, дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управленнетын комсомольскай тэриллэлэриигэр балыыньыс итиэтэн ордуга суоҕа. «Сельхозтехника» холбоһук комсомольскай тэриллэтин секретаря В. Митин, ЫБСЛКС райкомун еттүттэн хас да төгүллээх ыйы баарын үрдүнэн, сөптөох түмүгү оҥостубатарын ийэн эбэһиннэйиттэн босхоломмута этиллиннэтэр.

Комсомольскай мунньахтар сөптөох тэрээһиннэ суох ыытыллыларын бөҕөргөтүүгэ бириҥнэтэрэн үлэни былаана суох тубастыгы ыытыы, мунньахтары үчүгэйдик бэлэмнээбэккэ ыытыы буолаллар.

— Мунньахтарга үгүстүк актуальнайа суох боппуруостар киллэрилиллэллэр, сөбүлэр, бөлүөн турар, ыччаттар болҕомтолорун тардыбатыар,—диэн Чурапчы орто оскуолатын комсомольскай тэриллэтин секретаря **А. Алексеев** ыйытыы этэҕэ — үгүстэргэ баар эбиэт.

Бэйиэ комсомольскай секретардар дьаһалларын кэрдиэх сыаҕа талыллыннылар. Онон райпотребобщество комсомольскай тэриллэтин секретаря **А. Андреева** ороҥуоннаадыы хаһыакка комсомольскай секретарданса, групкомсордарга көмөҕө аналлаах рубриканы ийэр наадалаах диэн этэ.

Уураахтар туолуулларын хонтуруоллаһыы ситэтэ суох. Холобуур, 1982 сылааххы ЫБСЛКС райкомун IV пленумутар үлэлиир ыччаты политическай уонна экономическай үөрэхтээһин туһунан ылыллыбыт уураах толоруулуоҕа дакылаатыа бэлэтэммэт. Мунньахтар кэпсүүстэрэ хамыһарын, мунньахха кэлбит комсомолецтар «суону омуттан олоруулларын» биир биричиинэтинэн ити буолуон сөп.

Комсомольскай уопсай мунньах — комсомольскай тэриллэ үрдүкү органа, комсомолецтары иитии, бөҕөргөтүү-хатарыы оскуолата. Мунньах тэрээһиннээхтик, деловойдук ыытыллыыта — комсомольскай тэриллэ бойобуой дьоҕуурун көрдөрөр. Хас биирдии комсомольскай салайаччы комсомольскай мунньах кэтэр, түмүр оруолун үрдэтэргэ утумнаахтык үлэлиэхтээх.

ЧИЛИЭННИСКЭЙ УСУНУОС

Комсомолецтар чилиэнискэй усукуоһу төлөөһүнүгэр сыл ахсын туспаран ыыһар. Ороҥуоннаадыы комсомольскай тэриллэ ЫБСЛКС обкомун хонтуруолуйай сыныпаратын 1981 сылааххы 96,2 бырыһыан толорбут буоллаҕына, 1982 сыл түмүгүнэн толоруу 108 бырыһыанна тэнилэннэ. Оттон быйыл 11 ыйга былаан 105 бырыһыан толорулларын ыытар.

Ол эрээри барыа комсомольскай тэриллэлэргэ бу үлэ эрэ-дэхси үчүгэйдик ыытыллар буолбатах. Эрилик Эристин аатынан уонна Карл Маркс аатынан совхозтар комсомольскай тэриллэлэрэ чилиэнискэй усунуоһу хомуйуу отчуотун ый ахсын хойутаталлар. Сылаатаадыы уонна Киликитээҥи комсомольскай тэриллэлэргэ ыытыллыбыт решения 370 сөлк. ситэ төлөммөтүүнү ыйыллар.

— Чилиэнискэй усунуоһу төлөөһүн биһиэхэ бастаҥа бэрэдэктээннэ. Онуоха ирдэбили, бастатан туран, комсомольскай активистарга туруорбуппут. Кинилэр бэйэлэрэ үлэлиир, салайар тэриллэлэриттэр нитэр-ийдэтэр үлэни былаанналаахтык ыыпыттара, — диэн этэ «Мындааайы» совхоз комсомольскай тэриллэтин секретаря **Е. Петухов.** Ити опыты атыттар туһаныахтарын наада.

КОМСОМОЛЬСКАЙ УЧУОТ

«Комсомольскай тэриллэ учуотуттан үһүллубакка эрэ атын сиргэ барыы, онту тэҥэ комсомольскай учуокка хэмигэр турбат буолуу ис-союзнай дьиссиплинэнэн куруубайдык кэһии буолар» диэн ЫБСЛКС Уставыгар чопчу ыйылла сылдьар. 1983 сылга ороҥуон үөдүнэн 241, ол иҥиттэн Эрилик Эристин аатынан совхозтан 69, комсомолец учуоттан үһүллубакка эрэ ороҥуон тас аттүгэр барбыт. Балаһыанньа ордук 13 №-дээх СПТУ-ҕа (24), Карл Маркс аатынан совхозка (20), интернат-оскуолаҕа (20), ороҥуоннаадыы кини балыыһа маҥнайгы сүүһэх комсомольскай тэриллэтигэр (9) молтох. Эрилик Эристин аатынан уонна «Чурапчы» совхозтарга комсомольскай конференциялар сөпкөнэ сыл ыыпаккаа эрэ буолуталаатылар. Учуотунай карточкалааҕыгар киллэрилэн туран, сэмэлиир миэстэни ылбыт 20 комсомолецтан бэтиэ эрэ миэстэлэрэ үһүлүннэ.

— Сөпкөнэ иккки комсомолец билиэттэрин сутэрэн 3-4 сыл чилиэнискэй усунуостарын төлөөбөккө сылдьыбыттара көҥүнэ. Иннинтэн сөпкөнэ үчүгэйдик ыытар наада. Бу боппуруоска семинары тэрийэр ордук буолуо этэ,— диэтэ обо учреждениетарын комсомольскай тэриллэтин секретаря **А. Петрова.**

— Биһиэхэ 10 комсомолец, ол иҥиэр сорохторо 4-5 сыл учуокка турбакка сылдьыбыттара ырылыннар, — диэтэ Болтоготоох комсомольскай тэриллэ бюротун чилиэнэ **Д. Ефремова.**

Комсомольскай учуокка болҕомтону күүһүрэтэргэ кордобулу туруоорарга уолдьаста.

ЧИЛИЭННЭҺ ҮҮНЭРИИ

Сыыпараалар тугу кэпсиллэрий? ЫБСЛКС кэккэтигэр 1981 сылааххы 449, 1982 сылааххы 366 ыччат үүнэ. Оттон быйыл 11 ыйга 278 ыччат комсомолга киирдэ. Онон бу кэтилеткэҕэ ороҥуоннаадыы тэриллэ барыта 1096 бастыҥ ыччаттарынан үүнэ. Оттон үлэлиир ыччата баҕа-суоҕа 36 эрэ. Оттон ороҥуон ыччаттарын 34,4 бырыһыана союһа суох.

— Хайахсыт орто оскуолатыгар комсомолга киирэ кэлбит үөрэнээччилэр сөптөох бэлэмэ суохтарын кэс түбүтэ. ЫБСЛКС райкомун бюротугар Устаабыда биллэрбэккэ эрэ аҕыллыбыттар эмиэ аҕыйах суохтар, — диэн комсомолга үүнэрин хаачыстыбатын туһунан ЫБСЛКС райкомун секретаря **В. Федорова** этиитин сөҥүйэ истэҥин. Кырдьыта дьаныы мөлтөх бэлэмнээһин ЫБСЛКС райкома, райсовет норуот үөрэтиитэ-кэрэхсэбилин отдела, олохтоох партийнай тэриллэлэр үөрэнээччилэри идейнэй-политическай иитиигэ болҕомтолорун уураллара наада.

Балаһыанньа, кэстөрүн эрдэх, молтох. Оттон бу боппуруоһу пленумҥа тыл ыгыччалар тумнууга хаалларбыттара өйдөммэт. Союһа суох ыччаты комсомолга кэккэтигэр тардыысаҥа кэһиини иитии соруктарыттан бөҕүмнаахтара. Үлэ онуоха дьүөрэлээхтик туруорулуохтаах.

Пленум дьүүллэһиилэриттэн боппуруоска туһаныахтаах уураады ылынна.

x x x

ЫБСЛКС райкомун пленума ороҥуон тас аттүгэр атын үлэҕэ барбытынан А. Д. Дьячковскайы ЫБСЛКС райкомун иккис секретарын эбэһиннэйиттэн босхолоото. Пленум ЫБСЛКС райкомун иккис секретарынан, бюро составыгар киллэрэн туран, бу иннинэ Дэҥин орто оскуолатыгар учуутуттан үлэлээбит **Константин Константинович Рожиновы** быыбардаата.

ЫБСЛКС райкомун пленумун үлэтигэр ССКП райкомун секретаря **Е. М. Макарова** уонна партия райкомун тарийэр отделын сэбиэдиссэйэ **Г. И. Адамов** кыттыыны ылыллар.

Г. И. Адамов ороҥуоннаадыы комсомольскай тэриллэ уталыппыллыбыт соруктарыгар тохтоох тыл этэ.

М. МИХАЙЛОВА,
хаһыат анал. корр.

● *Идеологическай үлэҕэ—кэлим сыһыаны* ●

ҺАҢА КӨРДӨБҮЛЛЭРИНЭН САЛАЙТАРЫАХХА

Библиотекалар научнай-техническай информацияны кииниэн, ону аҕаччыларга тиэрдиэхтэрин, справочно-библиографическай үлэни сүрүннээччилэриэн буолар аналлаахтар.

Ороҥуон сельскэй библиотекалара дойду Асхаҥалаах программатын пропагандалаһыны тэрээһиннээхтик сөҕүлэтиттэрэ, Совхозтар 52 фермаларыгар көҥө сылдьар библиотечкалар үлэлиллэр. Библиотекардар сүөсүйүттэри, чуолаан ыанньыксыттары, 100 бырыһыан библиотеканан хабарга соруктаах 318 сүөсүйүттэн 285-нэн хаптылар, кинилэргэ 2550 экземпляр кинигэни улаатыстылар. Библиотекардар Т. В. Попова (Болтоҥо), А. М. Попова (Арылаах), М. П. Иустинова (Хатылы), П. И. Козлова (Соловьев) аҕаччылар ортолоругар үгүс эрдиэхэ маассабай үлэни ыыталлар.

Библиотека үлэтэ кини материальнай базатыттан, техническай сэбилэнниттэн улахан тутулуктаах. Маныаха тыа хаһаайыстыбатын управленнетын дьаһалынан ороҥуон совхозтарга сельскэй библиотекаларга үбүнэн көмөлөһөр буолуохтарыттан кинигэ фондата биллэрдик хаҥатылынна. Бу «Чурапчы» совхозтан ураты ларга үтүө үтэҥэ кубулуйда.

Сельскэй библиотекалар бары нэриэтэ кулууптар тымныы, ыараҕас мунньук хосторугар кыбыллан үлэлиллэр. Бу ордук Хадаар, Болугур, Кытаанах сельскэй библиотекаларыгар сыныаннаах. Оҕолор кинигэни аҕыйахтык аҕаллаллар туһунан үгүстүк кэпсэтэбит да, ороҥуонга соҕотох оҕо библиотеката «Маарыччаан» кинотеатрга миэстэ былдьасыһан үлэлиир. Маныаха ороҥуон, совхозтар салайаччылара болҕомтолорун уураллара наада.

Сельсоветтар библиотечнай үлэни хонтуруоллуур, салайар эбэһиннэстээхтэр. Оттон биһиэхэ библиотекардары исполкомна отчуоттаттыы, кинилэр үлэлэригэр көмөлөһүү мэлдьи тэриллэр буолбатах. Атын маҥнайгы-ийдэтэр боппуруоспутунан тыа хаһаайыстыбатын специалистарын кытта үлэ буолар. Кинилэр, производство салайаччылара, научнай-техническай информацияны бастакынан ылыахтаахтар, бастыҥ опыты, рационализаторскай этиилэри пропагандалаччылларынан, тарҕатаччылларынан буолуохтаахтар, Ороҥуоннаадыы кини библиотека научнай-техническай кабинета анал хоһо суох буолан үлэтин сөҕүлэ ылык. Сельскэй библиотекаларга кабинет общественнай бюролара үлэлиэхтээхтэр. Бу ураты наадалаах дьыалаҕа партийнай тэриллэлэр, тыа хаһаайыстыбатын специалистара ылсаллара, көмөлөһөллөрө эрэйиллэр.

Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын уонна Культура министерстволарын быһаарыыларынан, быйылгы кыстык ыйдарыгар сүөсүйүттэри идеологическай хааччыйыыны көрүү-конкурс биллэриллиэ. Ороҥуон библиотекардара конкурска активнайдык кыттар, сүөсүйүттэри идеологическай хааччыйыы хөдьүүһүн үрдэтэр, үлэни саҥа, сонун формаларынан байытар эбэһиннэстээхтэр.

Т. КАРПОВА,
кинигэммит библиотечнай система директора.

Тутуу конвейерын тэтимэ

НАДЫМ (Тюменскай уобалас). Уренгой—Помары—Ужгород газопровод ортоҥу учаастагар «Правохеттинскай» компрессорнай станция болҕоҕун иннинэ үлэҕэ киллэриллиэ. Онуоха Сумскай массыынаны оҥорооччулара таһы хаачйдыыр агрегаттары график иннинэ туруоратан комплектэтэр (ССТА).

СУОҺУ КЫСТЫГА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНА

КУОТАЛАҺЫЫ КӨҺҮЛҮҮР КҮҮҺЭ

Биһиги отделениебыт биллиэн 1562 ынах суоһуллаах, 947 сылгылаах. Кыстык ыйдарыгар суоһуттан эйбэх бородууксуйаны ылларга Орджоникидзевскай уонна Горький ороһуоннар үлэһиттэрин ыччыллаларын дьүүллэйэн баран, отделение суоһуттарэ быйылгы кыстык хэмиҥэр хас бириидэ ынахтан 923-түү кг үүтү ылыа, ыччат суоһуну 115-тэн кг тэлэбүүтэрэ сорук туруорумуттара.

Олохтоох партийнай тэриллэ уонна отделение салалтата бэйэлэрин тэрилэр уонна массабай-политическай үлэлэрин итэ улахан соруктары ситиһэ-сиэхтэк толоруурга гынайыллар. Фермаларга кыыл кунчуктар туһаайдык оҥоһуллуннулар. Онно хас бириидэн суоһуут үлэтин ыйдаҕы, нэдиэлэтэҕэ, күнүгэр түмүктэрэ, былаанын уонна графигын тутуһан ыйыгы аналлаах экраҥнаах көрдэрүллэн ыыллар. Хас биэтинсэ ахсын суоһуут күнэ ыытыллар. Онно хас бириидэн үлэһит туһаннаах сорудаҕын хайдах толорбута, туугу сатыыпыта, туохха кэдэйбэтэ ситиллэн эрдэтиллэр, чопчу сорудахтар тиэрдиллэллэр. Онон итэҕэстэрэ тута туоратыыга сирэй эппиэтинэс үрдэтиллиннэ. Оттон «Юбилейный» уонна Кыстык Кугда фермаларыгар суоһуттэрэ атын аҥылык тэриллиитэ үлэ режимэ ыыталлахтык тутуһуллуутуттар тэрүтүнэн буоллар.

Суоһуттэ эбии аҥылыгы уонна сиилэйи рационнаах быымыссыан дьаһчы сиэтэн уонна ыраҥы күнүгэ үстэ маһын үүт ыччын биллэрдик үрдэтэ. Биһиги С. Н. Каковев салайаччылаах эбии аҥылыгы оҥорооччулар бырыт совхоз үрдүгэн куоталаһыны көҥүлээччилэриэн буоллулар.

Отделение маннык-сыгэрэ уон ый түмүгүнэн үүтү ылыы сыллаҕы быстаан 11 тоннанан аҥардылар. Оттон кыстык үс ыйыгар үүтү государствоҕа атылыаҕын сорудаҕа ергэ кэтэриэн куоларыгынна. Ыччат суоһуну төлөлүүгү графика эмиэ ситиһиллэхтик тутуһуллар: хас бириидэн борооску кыстык аҕыстыт ыйдарыгар 32-лии кг ойуутар 41-дии кг төлөбүтүлүннэ.

Итэ ситиһиилэр социалистическай куоталаһыы, массабай-политическай үлэ көҥүлүстэхтик тэриллиэттэрин, дьонтуо үлэҕэ түмиуттэрин уонна эппиэтинэстэрин үрдэтиттэрин көрдөһүннүллэр. Ол түмүгүнэн 19 манныыксыт туһаннаах эбии эстэлистибэлэрин аҥардылар. Чулуу ыанньыксыт тарбыт М. С. Фомина, Л. Е. Сергеева, С. П. Дыдеева, А. Г. Егорова бириидэн ынахтарыттан 1823—1857 кг үүтү ыан куоталаһыы иннинэ күннүгэр ыыллар. Киниилэр хайыы-үйэ кэлэр сыл суотугар үлэлии сыл дьаалар. Биллиэн отделение үрдүгэн күнүгэ бириидэн тонна үүтү ыан, барытын государствоҕа тутталаа ыыбат. Онон ахсыныыга 31 тонна үүтү ыан сыллааҥы былаанын 42 тоннанан аҥаарга дьулуспабыт.

Совхоз парткомун чилиэнэ С. И. Кардашевская кыстыкка ыччат суоһуну төрөлкөйдүк ыытыргэ кэтэхнут бачыыма кинэнгэк ыйаппа. Ол курдук, Герой-ийэ Х. И. Дьячковская бороскуларын хас бириидэтэрин 57-лии кг, пенсионерка А. У. Максимова күүн туппут 25 мөлтөх бороскуларын 24-түү кг төлөбүттүлэр.

Отделение салалтата, партийнай тэриллэ бюрота бэйэлэрин тэрийэр уонна ыытар үлэлэрин салгыы күүһүрдэн кыстыкка ылымыт эппиэттээх эбээһэстибэлэри ситиһиилэхтик толоруулуу хааччыйыахтара.

В. НИКОЛАЕВА,
партбюро секретарын солбуйаччы.

Болугур.

НОЧООККО ТЭБЭР ИТЭҔЭСТЭР

Ойуулуунна Үрэх Күөрэ бириигэдэтигэр суоһу кыстыгын тэрийиигэ күүн таһаарыллыбат итэҕэстэр сүүкүнэн туоратыллыбыттар. Биллиэн суоһуттэ убаҕас кэнньэрбэну ыытары кутталлаах 4-түү кг от бэриллэр. Бороскуларга искусственнай үүтү ыытэллэр. Бириигэдэҕэ күннэ 3-4 центнер үүт ылар.

Ол эрээри мин маннык бонвуруостарга болдьоҥсуу тардары ааллаллыбыт эбэбин.

Отделение быйыл сиилэйи балачча бэлэмнээбитэ. Оттон маннык дьыл баччатыгар диэри туһаммакка олороллор. Биллиэн даҕаны хойут буолбатах, үүтү ылыыны ыытыыр суоһуттар манныыкка сиилэйи саҕаламахха.

Аҥардас кэннинэ аҕыйах күннэ маннык иккі бороску кэннэҥнэн эллэ. Биллиэн альас мөлтөх, өлөр туруктаах 13 бороску М. Новгородоваҕа түүлүгэн туралларе. Олоҥу специалистар ыытыллаах хонтуруолга ыыллан, балык иннинэ ыыллэ, о.д.а. дьаһаллары олохтуу оҥоустахтарына табыллар буолбут. Оччоҕо эрэ бороскулар туруктарын туһаарар кыахтаахтар.

Үрэх Күөрэҕэ үүт аҕыйах сыалларынан уонна үксүн суорда суоҕунан тутуллар. Оны ким даҕаны болдьоҥбот курдук. Үүтү тутар дьиэ тымныы уонна учуотчут суох буолан, манныыксыттар үүтү котельнайга аҕалан техник-осеменатор Т. Т. Капитоновааҥа тутталлар. Үүт хаачыстыбатын иэстээччи суох. Оттон баар дьиэни сылытыы, учуотчуту анаабын кыаллыбат буолбатахтар.

Быйыл бириигэдэҕэ тиэхиника уонна оҥуос тиэнэстэрэ туо-туоҕа белэхтээн көрүү оҥоктоммут. Ол эрээри онтон кэдьүүҥ ылбатахтар. Тоҕоо? Тыыны тыынастаах баайыллыбаттар, үтүөйэллэр. Оттон оҥуос тыынастар, баалыыбаттарын тоҥнэн, атыыр оҥустарын кытарыы бириҥэ тутуллаллар. Ама итэ атыыр оҥустартан 4-дэ баланнат диэн сыстыганнаах ыарыылаахтар. Ама атыыр оҥустаан адыас туоҕа, тутан, тыынастаах баайан кыаллыбат үһү-дуо?!

Бу быстах итэҕэстэр буолбатахтар, общественнай хаһаайыстыбаны эйбэх ночоокко тэбэр итэҕэстэр.

С. БАРАШКОВА.

ТЭРЭЭҺКИН МӨЛТӨҔҮН ТЭБИИТЭ

Эрилик Эристиин аатынан совхоз сэтиньиэҥэ государствоҕа 140 тонна үүтү туттарыахтаах 38 тоннанан толоробото, онон хаалыыта эсэ улаатта. Тоҕо диэтэхпэ, үүт кыайан ыыммат: аҥардас сэтиньиэҥэ ыыр 68 тоннанан ыыммыт, биллиэн күннэ хоптоолор 5,4, чакырдар 6,3, хайахсыттар 7,5, хаалардар 9 эрэ центнер үүтү ылаллар.

Итэ, биллэн турар, үлэ тэрээһиннэ сатаммакка тэбиитэ. Дьиэнэр, кыстыкка киирии сүүстэ бүппүтэ ыраатта, онну булан сылы-соруу сатаһардын үлэлиир, хаан хаалбыта эр буоллар. Оттон маннык баччаатыт диэри барыы фермаларга эбии аҥылык быста-быста сиилэйдуллар, ыраах күннэ үстэ маһын булгуччулаахтык олохтоно илик. Тэрээһин итиннэгин уонна үлэҕэ эппиэтинэс намыһаҕын түмүгэн сэтиньиэ 18 күнүттэн ый бүтүөр диэри 376 ынах уоллаҥылыына. Биллиэн совхозка баара-суоҕа 962 ынах ыаттар. Дьэ уонна үүт хантан элбэйэй?

Ыччат суоһуну көрүү-хаҥаһыы итиннэ ордуга суох. Сэтиньиэҥэ 16 суоһу, ол иннэтэн 15-ҕа бороску, кэнньүнэн ыыла. Итиннэ 13-ҕа Хайахсыт отделениетыгар.

Совхозка ынах төрөөһүнү саҕаланан эрэр. Оттон сана төрүөкхэ бэлэмнээнэ альас суоҕун тэҥэ.

Совхоз директорыттан, туһаннаах специалистарыттан, отделениелар управленнэйдарыттан маннык дьаргытыйыы хаһаантка диэри саҕаланнай диэн ыйытыаҥы баҕарыллар.

М. КИРИЛЛИН.

Райпотребобщество сибиньиэни итиннэн хаһыс да сылын дьарыктанар. Итэ кэмэ хаһаайыстыба бэрэр (бородууксуйатын нөҥилэнньэ хамаҕатык атылаһар.

Сибиньиэ көрүүтүгэр У. Е. Адамова тордус сылын үлэлиир. Маннык кинэ кэлэҥиттэн көрүү-хаҥаһыы тубуста, туһата суох олүү биллэрдик аччаата. Ульяна Егоровнаҕа согоруттаарыта коммунистическай үлэ ударнигын аата иҥэриллиннэ.

Снимокка: У. Е. Адамова.

П. Оконешников фотота.

СИРИ—КӨДЬҮҮСТЭЭХТИН

— Специалист трибуната —

«Мыҥдаҕаайы» совхоз 1124 гектар саайыналаах, 666 гектар хоҕуналаах, 920 гектар мэччирэг сиргэлэх. Киниилэр, сүрүннээн, Амма өрүс хочолоругар сылгалар, хадуулар туасылыллыахтарын уонтан тахса сыл буолла. Дьиэнэн, 5—6 сылга бириидэтэ суперфосфаттаах этиллэр. Онон үүнүүлэрэ биллэрдик кэлтэйэр.

Хочолорбутун туоларан иэдэс гектартан ортотуоран 20—30 центнер оту ылар буоллахпытына, кэлэр пятилеткаҕа 70—80 тыс. тонналыыны соҕотоҕоҥкылыахпытын сөп этэ. Оҥуоха хоҕуулуу от сүмэҥнээх эрдиэн, эрдэ, түргэн тэтиллэн бөҕөтүрдэ ыйтаппа ыйтаппа ыччаахха наада. Ол суоһу аҥыгыгар белковый составбыт баайыллыахтаах. Итэ иннитэн совхозу оттоохун саҥа технологиигэр киллэрэр сорук туурар.

Маныаха СТП-60 стогоохтар, КСН-100 комбайннар, ойоҕос кырааблаалар, ту куурдар вентиляторлар, кырбаппыт оту хараҕар сарайдар, рулонный пресс ыаналар.

Совхоз сыл ахсын 1000—500 гектар сири хоруттарыына, дискалаттаарыына, минеральнай уоҕурдуулуу ыыллэрэн өр сыллаах оттор ымэлэрин ыстаҕыма сатаар. Оттон кинэ биллиэн ыраанан мунутаан 200—300 эрэ гектар сири оҥоруон сөп. Онон «Якутмелиоводстроя» механчастоҕа, «Сельхозхимия» холбоҕун быыбаннаах, кэдьүүстээх көмөлөрө эрэйиллэр. Сылга 15—20 тонна от сиэмэтэ, оны атылыаһарга 180 тыс. солк. кэриҥэ үн наада. Бу дьоҕус совхозка элбэх үн.

Быйыл сайын ыаллыы Алексеевскай ороһуон Даайа Аммытыгар саҥа отделение тэрийэн баайына, ходуна — сиигирдиллэр сир бөрөөнү оҥортордо. Биһиги эмиэ, ыаллардыы холобурдарынан, Соловьев уонна Болугур отделениеларын иккі ардыларыгар — ХаҺыйаахха Амма өрүс суоҕун кырыс сирин баһылаһыыга саҥа отделениены тэрийэрбит наада.

Мин санаабар, «Мыҥдаҕаайы» совхозу от сиэмэтин үүнэриигэ идэтиттэн саамай сөптөөх, барыыстаах эрэ буолуон сөп. Маныаха совхоз экономическай кыаҕын учуоттуохха, материальнай - техническэй базатын бөҕөргөтүүхэ, эбии үлэһит ыччын булуу боппуруоһун быһаарыахха.

Бу боппуруоһу совхоз бэйэтэ эрэ буолбакка, ороһуон, агропромышленнай холбоҕун сиилэн уораталлэрэ уонна, биримэни сүтэрбэккэ, эрчимнээх дьаһаллары ылаллара наада.

В. ЕФРЕМОВ,
совхоз кылаабынай агронома.

Амма орто оскуолатыгар «Аҥа» диэн сырдык саананы кэнньүтэр нарын аатаах литературнай курэбүөк үлэлиир. Кудуруосу учуутал С. А. Попова салайар.

Курэбүөк оҕолоро тыл культуратын баһылыыллар, суруйаччылар олохторуун, ийэр үлэлэрин билэллэр, айымныыларын документаарга, рукопистарга, о.д.а. матырыйаалларга ыыпуран ыыстарга, ойдүүрүгэ үөрэнэллэр. Оҕолор суруйаччылардыын суругуттан сибээстэһэллэр, кэнэхтэн экскурсиялары тэрийэллэр, ийэр үлэҕэ бэйэлэрин бастаан холбуулларын дьүүллэйэллэр.

СНИМОККА: «Аҥа» литературнай курэбүөк үочараттаах занятиета.

П. Оконешников фотота.

ЛИРИЧЕСКЭЙ ЫРЫА БИЭЧЭРЭ

Аастыт сыбыутаҕа Чурапчы орто оскуолатыгар ыытыллыбыт лирическэй ырыа биэчэригэр оскуола коллектива бүттүүн—үөрэнээччилэр уонна учууталлар барыы кытыннылар.

Биэчэр саҕаланыытыгар лирическэй ырыа туһунан бастаҕа оҥоһуллуна. Ол кэнниттэн лирическэй ырыаны толороччулар концерт көрдөрдүлэр. Онно Мотя Константинова «КордоҺуу», Марианна Максимова «Тэҥнэтэр», Сережа Седалищев «Кыыс Аммаа», учууталлар Г. Ф. Нохтуйскай «Доҕоробор», В. С. Дьяконов «Ахтыылаах» диэн ырыаланан, о. д. а. ыллыыллар биирэннилэр.

Түмүгэр биэчэр кытыннааахтара барыы «Солнышко» ансамбль» диэн ырыаны дуоччалыы ыллаппыттар.

Е. ПОСТНИКОВА.

КЫРЫЫ УЧААСТАККА ТИИЙЭН

Болтого арыс кыдаастаах оскуолатын үөрэнээччилэрэ Кындал учаастагаа тиийэн П. А. Ойуунускайга аналлаах тематическай биэчэри ыыттылар.

Биэчэри кылгас киириитин тылынан олохтоох партийнай тэриллэ секретарь Т. В. Попова аста. П. А. Ойуунускай олоҕун уонна айар үлэтин туһунан дакылаатты Т. М. Слепцова оҥорбут.

Кереччүлэр Фрося Семенщева уонна Тоня Тихонова ахтыыт хоһоонноруун, VI кылаас үөрэнээччилэрэ туруорбут сценкаларын ордук көрдөстүлэр.

К. ПАВЛУЦКАЯ.

Улуу Кыайыыга аналлаах

Интернат-оскуолаҕа ыстэскай норуот Аҥа дойду Улуу сэриитигэр фашистскай Германияны кыайыытын 40 сылын туолуутугар аналлаах уус-уран самодеятельность коллективтарын көрүү саҕаланна.

Аастыт сыбыутаҕа сценаҕа Х «б» кылаас коллектива тарыста. Оҕолор ядернай сэриини утарар, эйэлээх хаалларыы уруйдуур бэйэлэрэ оҥорбут плакаттарынан сценаны киэргэттилэр. «Тыыннаахтар ыччыбат сылдара» хор, «За того парня» соло, Тимофей Сметанин «Эдэркээн доҕоруом» хоһоонно, о. д. а. дириҥ патриотическай не хоһоонноох нүөмэрдэр толорулуннулар. Тит Захаров кердөбүт фокустарын, ыаргыттар болехтэрэ толорбут сахалыы үнкүүтүн. Сусанна Петрова чабырдаҕын, эстэн да атыттары көрөччүлэр кэрэхсэтиллэр.

М. НИКОЛАЕВА.

Уһулуччу суолталаах документ

Бу күннэргэ аан дойду общественнэй болдьоҥҥо бүтүннүү ССКП КК Генеральнай секретара, СССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ Ю. В. Андропов Арҕаа Европаҕа сыҥа американскай ядернай ракеталары тарҕатан туруоруу сабаҕаммытынан сибээстээн өҥөрбүт Сайабылыаннытыгар түҥүлүнэ. Ол аан дойду үрдүнэн уһулуччу суолталаах документ быһыытынан сыаналанар.

«Эйэҕэ дьулууру уоннаах быһыылаах буолуулуну көрдөрүү», «Суолтай уоннаах аныгыскы хардаа», «Вашингтон авантюрыстыгар үордьах сэрэтии»—ССРС сайаанчытын иҥи Сайабылыаннытыгар аан дойду бэчээтэ, араас дойдулар политическай уоннаах общественнай деятеллэрэ биэрэр ордук бэлиэ сыанабыллара итинниктэр. Советскай быһаарыныы Европаҕа ядернай сэбилэнниин хаарчахтааһын туһунан Женеватааҕы кэпсэтиилэри мунурданыыга тиэрдибит уоннаах Арҕаа Европа сорох дойдуларыгар ССРС-ны уоннаах социализм атыы дойдуларын кыгатан бэйэтин «Першинг-2-лэриин» итиннэ кыааттаах ракеталарын тарҕатан туруоруулуу сабаланыыбыт Вашингтон нирээки авантюрастскай политикатыгар хардаа быһыытынан ылыллыбыта бэлиэтээтэр.

Советскай Союз Женеватааҕы кэпсэтиилэргэ салгыы кыттары кыаллыбатынан аҕаарыы биллэрдэ. Тоҕо диэтэхха, Колобуктаах Штаттар итэ кэпсэтиилэри Европаҕа күүстэр үөскэтэн турар тэҥнэһиилэриэ НАТО туһатыгар тордуттан уларытарга туһаайыллыбыт бэйэлэрин дьайыыларын сабарга туһаналлар.

Итиннэ тиэ ССРС бэйэтин территориятын Европаҕа ядернай средстволары тарҕатан туруорбат туһунан Женеватааҕы кэпсэтиилэргэ кэмнэриэгэр бэйэтигэр кэлтэйдик ылыммыт эбэҥээтэлистибэтин көтүрдэ. ГДР уоннаа ЧССР территорияларыгар ордук ыраахха тиийэр советскай оперативнай-тактическай ракеталары тарҕатан туруоруурга бэлэмнээн үлэлэри түргэтэтэргэ быһаарылынна. Тиҥэҕэр, Советскай Союз бэйэтигэр уоннаа бэйэтин союзтаахтарыгар Европаҕа тарҕатыллан туруорулар американскай ракеталар үөскэтэр кутталларыгар хардаран оскелэ ойуоннарыгар итиннэ муораларга бэйэтин ядернай средстволарын тарҕатан туруоруоҕа.

Итиннэ дьаһаллары күүлэллэн ылыныы туруо, биэнэ дойдубут байыаннай эттүнэн тэҥнэҕинин түөрэҥнэттэрбэт туһугар саамай наадаахтары эрэ оҥорор. Кини аанна букатыннаахтык саппат уоннаа, өскүтүн АХШ итиннэ НАТО атын дойдулара Европаҕа орто ыраахха тиийэр американскай ракеталары тарҕатан туруоруу сабаланыан иннинээҕи быыыга-майыга эргилэргэ сананалларын көрдөрдөхтөрүнэ, кэпсэтиилэри салгыырга бэлэм. Советскай салалта АХШ уоннаа НАТО атын дойдуларын салайаччыларын бэйэлэрин кутталлаах былаанналарын олохха киллэрии киниилэр бэйэлэрин норуоттарыгар, кэнэ аймахха бүтүннүүгэр гуох содулланыахтааҕын барытын өссө тогуа ыарахаттан көрөллөрүгэр ыгыырда. «Вашингтон пост» хаһыат маннык биланнэргэ хүүрэлиннэ: Европаҕа американскай ракеталары тарҕатан туруоруу, Рейган администрацията суоттанарыынан, американскай территориятыттан харда охсуу хаһоарыгарга туһаныллыыт курдуктуу юнитгэр, Холбоуктаах Штаттар сыҥа сэриигэ киирэ элэр кутаттан ластыт иккиҥ тэриигэ ыоонуттарын курдук куоҕуохтара суоҕа.

Европаҕа АХШ кутталлаах хардыылара туох содулланыахтарын маранатан көрөр туһунан советскай ыыгырыыны официальный Вашингтон хайдах көрүстэй? Кини Ю. В. Андропов Сайабылыаннытын дьыгнээх суолтатын намтатарга, кэнэ хаҥыык эрэ «пропагандистскай хардыы» курдук көрдөөрөгө, ити хаҥнаттэн Советтар «сотору кэпсэтиилэргэ тоҥнуохтаахтарын» курдук итэҕэтэргэ сорунар. Атын өттүнэн, Вашингтон уоннаа НАТО сорох деятеллэрэ ССРС күүллэн ылыммыт оборонналлар характераах дьаһаллары «Москва сэриигэ бэлэмнэнэ кэстүүтүн курдук көрдөөрөргө сорунуулар.

Ол кэнэ аан дойду общественнэй киэҥ эргиитэлэрэ, ол иҥнигэр дьиҥ баарынан көрөр американецтар, советскай салалта ылыммыт дьаһаллары хайдах өйдөнүөхтээҕин курдук өйдөөтүлэр. Холобур, АХШ саоҕыаллаах общественнай тэриллэтин—сыҥа тас уоннаа байыаннай политика иҥнэ коалиция салайаччыта М. Фебер Рейган Арҕаа Европаҕа сыҥа ядернай ракеталары тарҕатан туруорар быыаанын «киирээкэ» быыаанын аатталта уоннаа «администрация итинник акцияларынан сибээстээн советскай салалта уоннаа ССРС норуоттара абарыларын американецтар эмиэ үлэстэллэрэ» диэн биллэтээтэ.

Европаҕа Рейган администрацията милитаристскай хардыыларыгар Советскай правительство саамай советээх харданы биэрэр, диэтэ Латинскай Америка империализмы утары трибуналын ситэриллээх секретара Ф. Бальсан. Кини аймаҕы ядернай эмиэрэ кирбиҥнэгэр туруорбут буруйу оҥорор дьыйыларын иҥнэ ити администрацияны хаттаан дойду норуоттара өссө эхсыахтара.

В. СЕРОВ. (ССТА).

Аан дойду ТЕМАТЫГАР БЭСІЭДЭ

Үчүгэй дьон туһунан

ОТУТ ҮС СЫЛ ЫАННЬЫКСЫТТААТА

БОККУОНА кыра саалыгар тулаайах хаалыс иҥэ-эҕэ сылаас, сымнаҕас таптаһын баллаҕа, кини үлэтин эриирин-мускуурун, бил. ошта. Чороччу улаатан иҥэн колхоз маннык-сыта буолбута. Онтон бэттэх отут үс сыл үрүн илгэни үрүдүгүүгэ ылыстын арааччыкка үлэлээн быыл сэтинньигэ бочуоттаах сынньаланнга тахыста.

П. Ф. Кривошапкина хас да тогуа Хатылы сельсэй Советын, бинр. дэ ойуоннааҕы Совет депутатынан талыллан быыбардаччылар итэҕэллэрин чиэстээхтик толорбута. Бастыҥ маннык-сыт, ферма старшайа, наставник коллектив үрдүк көр. дөрүүлээхтик, түмсүүлээхтик үлэлиирэр кыаммыта. Суоҕу ыытыгар көрсүүлэр нарыхаттары туоратыыга, үлэ тэрээһинин туоспарыыга совхоз салалтатыгар боппуруоһу сиэрдээхтик туруорсара, наадаах сүбэлэри да биэрэрэ.

Наставник үлэни таптаһын, үлэ кинини киэргэтэрин, дьол төрүүтэ үлэҕэ буолуҥун туоларын туоннан эдэр рабочайдарга тоҕоолоох кэпсиир. Кини үлэҕэ үһүйэн үөрэппит эдэр дьоннорутан ССКП кэккэтигэр түммүттэр, үрдүк үөрэхтэммиттэр, олохха бастыҥ суолу тэлбиттэр аҕыйаҕа суохтар.

Кэргэнэ С. Г. Кривошапкина, оччотообуга Сэмэн уол, борооску көрөр. Уолаттар сүөһүгэ үлэлээһиннэрэ олуоҥа курдуга. Оттон Семен Григорьевич, ыал буолаат, ыанныксыттаан барбыта. Үрүҥ илгэни үрүдүйүтэ, биэдэрэнэн билгэйиитэ, албан аатырбыта. Ойуоҥ ыанныксыттарыттан бастакынан Ленин ордениынан наҕараадаламмыта.

Парасковья Федотовна уоннаа Семен Григорьевич Кривошапкиннар Хатылы нэһилиэгин бинр бастыҥ ыалы. Аҥа оҕолорун атахха туруоран эбэ, эйэ буолуу үөрүүтүгэр тиийдилэр. Улахан уоллара Семен сүөһүү уотуута үлэлээн, бастыҥнар опыттарын олохха киллэрэн ойуоҥнаа, республикаҕа биллибитэ. Биллиҥин кини сүөһү ыытыгын бириигэдьиирдиэн ананна. Кривошапкиннар дьиэ кэргэннэрэ үлэҕэ үтүө суобастаахтык сыыһаннаныыга, бинр коллективка уһуннук, аймыныылаахтык үлэлээһиҥэгэ, сиэрмайгы да өттүнэн үүстэргэ холобур буолаллар.

Наставник ыанныксыт, сүөһү ыытыгын 1 кыыластаах ыаастара, «Үлэҕэ киллиэнин иҥин» медаллаах П. Ф. Кривошапкина бочуоттаах сынньаланнга таксыыта —өр сыллаах түбүктээх үлэ үрдүк сыанабыла.

Н. СОЛОВЬЕВ.

Редакцияҕа сурук кэллэ

СИЭРДЭЭХ ТУРУОРСУУ

Болугурдааҕы дьаһыла-сад үлэлиит коллектива уоннаа кини ыытааччылэрин төрөппүттэрэ бинр сыалга-соруккка түмүллэн үлэлиилэр.

Төрөппүттэр оҕо учреждениятын материальнай баҕатын бөҕөргөтүүгэ активнайдык кыттыылар. Кинилэр күүстэриннэн оҕолору ыраах эттүнэн эрчийэргэ спортивнай снарядтар уоннаа стендэлэр, туналаах үлэҕэ үөрэтэргэ дьоҕус теплица оҥоһулуннулар. Оҕолоохтор субуотуннуктаах дьиэҕэ даҥ, кунус хуттулар, араас таҥастары тиктилэр.

Кырачаннарга занятиелэр хаачыстыбалара туруста. Онуоха быыл методическай мунук үлэлээн кэлиэстэ. Уруһуй, математика, нуучча тылын кабинеттарын бэйэтэ ыытаччылэр В. Д. Аверинская уоннаа Т. Е. Артемьева эйэхтик үлэлээтилэр. Интэччи И. И. Ноева «Оонньуулуу тэриллиҥэ тэрилгэ кытта үлэ» диэн дакылаатынан республикатааҕы педагогическай ааҕыыларга кыттан Бочуотунай грамотаны наҕараадаланна. Төрөппүттэргэ эйэх бэсиэдэлэр оҥоһулуннулар, лекциялар ааҕыллыыллар, бакардилээн консультациялар тэриллиилэр, үстэ уоссай муниэх ыытылынна. 1982 сыл түмүгүнэн интэччи В. Д. Аверинская оробуоҥка идэтиэн чуолуу аатын ылбыта.

Быйата, дьаһыла-сад коллектива уоннаа төрөппүттэр кырачаннар этхаан эттүнэн сайдалларыгар, дьоллоохтук, дорообо байдык улааталларыгар бэйэлэриттэн тутулуктааҕы оҥоро сатыылар.

Итиэрэ сэргэ төрөппүттэр комитеттарын председателэ С. Д. Смирникова отчуотугар уоннаа оҥу льүүллэҥнэгэ эйэх атыы баҕа саналар этилиннилэр. Чуолаан, дьаһыла-сад дьиэтэ, урукку колхоз бырабылыанньатын хонтуората, эргэрдэ, биллиги көрдөбүллэргэ ырааҕынан ааннэтээбит буолла. Баччаҥнаа диэри 5 оҕоҕунан оттуллан эйэх ыас ороскуоттаар. Маннык биллиги 46 оҕо сылдьар. Оттон итиннээҕэр быдан эйэх оҕо, миэстэ суох буолан, дьиэлэриттэн олороллор. Ол буоллаҕына төрөппүттэр үлэлэриттэн, оҕолор интиллиэриттэн кырата суох ыарахаттары үөскэтэр. Онон болугурдаар дьаһыла-сад дьиэтин тутуу туһунан туруорсуулара сиэрдээх. Оҥу ойу-санаанан, күүһү түмэн быһаарыахха наада.

С. ПОПОВ.

ОЛЬГА КОРБУТ СОҺУТАР

МИНСКЭЙ. Ольга Корбут биллиги атыынан үлүһүйэр. Алта сыллааҕыта гимнастикаттан арахсан баран, олимпийскай чемпионка өр көрдөөҥүн түмүгэр аны ат спордун талан ылла. Минскэй чугаһыныаҕы Ротомкатааҕы ат спордун комплексыгар Ольга күн ахсын кэриэтэ дьарыктана кэлэр буолбута хайыы-үйэ сыл аҥарыттан орто. Сотору бастакы кыһыҥҥы күрэхтэһиилэр саҕаланыахтара. Кини олорго хайаан да кыттар санаалаах.

Снимокка: Ольга Корбут уоннаа Кулон.

В. Шуб фотота. ССТА фотохрониката.

ДОРУОБУЙ МУННУГА

БЭЙЭ ЭМТЭНЭРЭ СЭРЭХТЭЭХ

Амидопирин уоннаа анальгин күүстээх, түргэнник ыарыыны уҕарытар, температураны түһэрэр эмтэр.

Кинилэр эйэх эмп составыгар киирэллэр. Холобур, амидопирин — новоиграфен, пирамин, пираминал, пирафен, пиранал, реопирин составтарыгар, оттон анальгин—пиранал, анальфен, феральгин, кофальгин, анднинал, анапирин, баралгин составтарыгар. Ити эмтэр үүстэрэ рецепт суох көҥүл атыыланаллар.

Ол тыаан баран амидопирины, анальгины сэрэҕэ суох бэйэ билэриэн туттуттан кэнники сылларгга аллергиялыыр дьон ахсаана эйэлээтэ. Хас биирдии кини оҕуоха реакцията араас: кыһыйар ыныахтар тахселлар, бронхата ыарыыр, халтаҥнаах, айдаан иҥэ, уостара иҥэр, температураҕа үрдүүр, сүрэҕэ, быччыҥнара, сүүһүохтэрэ ыалдьаллар, сүрэҕэ өлөхсүйэр, кэҕэрдэр, куртаҕа ыалдьар, үөһүүрэр, ыарахан түбэлтэлэргэ анафилактическай шаккка тиийэр.

Оннук дьоннор анальгины, амидопирины уоннаа киилэр курдук дьайыылаах витаминнары, бутадионы иҥэ суохтаахтар. Аптекаттан рецепт суох эмп атыылаһар буоллахтарына, ол эмп составыгар үөһээ этиллибит препараттар бааллаахтарын-суохтарын эмп биэрээччиттэн ыйытан баран ылыахтаахтар.

Амидопирин, анальгин эйэхтик туттуллар буоллахтарына, хаанга маҥан эттиктэр (лейкоциттар) ахсаннарын аҕыйаталлар, олох суох да өҥөрүохтарын сөп (лейкопения). Оччоҕо кини организма ыарыыларга утарсар кыаҕа тосту молтүүр, ангинаҕа, пневмонияҕа, стоматиккаҕа, ордук ыалдьыыстыа буолар. Ол иҥнэ врач ити эмтэри ер кэмнэ аныыр буоллаҕына, ыарыһах хаанын сотору-сотору анализтатар, кэтэн көрөр.

Оҥу таһынан амидопирин сорох дьоҥҥо кыныырыыстаҕай, кыайан утуйбат өҥөрөр дьайыылаах. Ити ордук неврозтаах дьоҥҥо күүскэ биллэр. Ол иҥнэ врач кинилэргэ амидопирины аныыр буоллаҕына, оҥу сэргэ ити дьайыыны утарар эмтэри биэрэр.

Амидопириннэн чаастатык улахан дозаннан эмтэнэр дьон эттэрэ-сиинэрэ дарбайар. Оннук түбэлтэҕэ амидопирины иҥэн тохтотуллуохтаах.

Оҥу таһынан амидопирин, анальгин атын эмтэр кыайыах дьайыыларын уларыталлар. Холобур, гипотиозид, преднизолон дьайыыларын намтаталлар, оттон сульфаниламидтар (сульфадимезин, норсульфазол этазол, о. д. а.) диабеттыы утары эмтэр дьайыыларын күүһүрдэллэр. Онон ыарыһахтар врач диагноз эмтэриэгэр эйэх амидопирины, анальгины иҥэ суохтаахтар.

Түмүктээн этэхха, амидопирин уоннаа анальгин врач анала суох биирдэ эмэ суһал кэмо быыыытынан туттуллуохтаахтар.

Е. ХОЮТАНОВА,
23 №-дээх аптека
сабиэлиссэйин
солбуйаччы.

Редактор
А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, быраатым, убайым, аймахпыт

СЛЕПЦОВ

Иннокентий Степанович

үйүн ыарахан ыарыытан өлбүтүн, диринниик курутуйан туран, барыы билэр дьоҥуттан ийитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, эдэйиэ, балта, аймахтара.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Сонга олохо» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3270.

№ ЗАКАЗА 144.